

NEMES NAGY ÁGNES ISMERETLEN VERSFORDÍTÁSA ÉS LEVELE

Közreadja Bibó István (ifj.)

Nemes Nagy Ágnessel személyesen 1986 őszén ismerkedtünk meg, amikor feleséggel együtt azért kerestük fel, hogy részvételre kérjük a Baár–Madas újraindításáért akkor kezdeményezett mozgalmunkban, amelynek pillanatok alatt egyik legfőbb bátorítója és legnagyobb adakozója lett.

Ennek az ügynek a szolgálatában a következő néhány évben többször találkoztunk vele, s az iskola-újraindítás támogatása mellett ráadásként kaptuk azt a barátságunk talán nem nevezhető, de számunkra barátságértékű, erőforrásként működő rokonszenvet is, amelyet minden találkozásakor tanúsított irányunkban. Ez bátorított fel arra, hogy valamikor 1990 tavaszán, amikor már tudtuk, hogy beteg, s az iskolaindítás célegyenesbe fordult küzdelmei és feladatai között személyes találkozásaink is megritkultak, feleségem levelet írjon neki, s elküldje (vagy személyesen vitte el?, erre nem emlékszem pontosan) az előző karácsonykor „felfedezett”, egyébként német nyelvterületen ötszáz változatban közismert és megzenésített (ezt ma már a Google-ből tudom) gyönyörű sziléziai népdalt azzal a kéréssel: fordítsa le nekünk. Valahogy azt képzeltük, egy ilyen kérés nem számíthat to-

lakodó jelentkezésnek, inkább talán kedvet hoz neki, és bátorítást jelent (amire az igazán bátraknak is szüksége lehet olykor).

Ezután hónapok teltek el rendszerváltási munkákban és feladatokban, magánéletet is érintő küzdelmekben, s szeptember elején az újrainduló iskola évnyitóján az érkező vendégek között két idős hölgyet kellett üdvözölnöm, szemlátomást az iskola régi diákjai közül. Egyikük – a másiknál sokkal idősebbnek látszó, talán botra is támaszkodó – azonnal bemutatkozott: Nemes Nagy Ágnes. Ő volt, hűséges barátinője – és egykori osztálytársa –, Hrabovszky Anna kíséretében. Eljött, nagyon beteg, pedig előre tudta, külseje annyit változott két év alatt, hogy nem fogják megismerni, sem én, sem mások, s a rögtöni bemutatkozással ő akart engem megkímélni az ilyenkor szokásos üres-ügyes, sima vagy hebegő udvariaskodástól s a felismerés utáni keserű feszélyezettségtől.

Október elején megjött az alábbi kézírású levél a gépelt fordítással, utóbbin kedves, kézírású dedikációval, amit nagy örömmel köszöntünk meg, persze akkor már csak levélben vagy telefonon; s nem egészen egy év múlva a gyászjelentés.

B. I.

1990. szeptember 28.

Kedves Judit,

itt küldöm a fordítást. A „Wiegenband”-ot nem tudtam elég jól megoldani, mert szótárban nincs, mi több, szép magyar nyelvünkben sem találtam rá egyértelmű szót. Egy bizonyos módon oldottam meg tehát („pólyakendő”), gondolván a magyar parasztság szonyokra, akik lepedőben, abroszban, kendőben felaggatják pólyás vagy pólya nélküli kisdedüket a gyümölcsfára, míg ők a közelben kapálnak. Ezt láttam gyerekkoromban

– mindnyájan láttuk. De lehet, hogy a német eredeti mást jelent; talán „bölcsozsalag”-ot, pántot, amivel a bölcst ringatják. Ha Te ezt az utóbbit tartod valószínűnek, akkor javítsd így: „bölcsozsalagja sincs vele” – az idevágó sort. Akár így, akár úgy, nem világos (nekünk) a kép. Annyit azonban a nincs pólyakendő mindenestre kifejez, hogy a család kifosztott, elhagyott, még valamiféle ruhájuk-kendőjük sincs a gyerek melegítésére. A vers egyébként nagyon szép; egy kis terjedelmű dráma, netán népballada-töredék.

Azóta – futólag – láttuk egymást a Baár–Madas új megnyitásán; csak azért mentem oda, én nyavalyás, majdnem-járóképtelen, mert nagyon-nagyon óhajtottam ott lenni, ha csak rövid időre is.

Szívből remélem, kedves Judit, lassacskán rendeződnek (-tek) dolgaidd. Pistának kézszorítás.

Szeretettel üdvözöl
Nemes Nagy Ágnes

Az eredeti vers és fordítása:

[A kézírással írtakat dőlt betűvel jelzem. A gépiratba a hosszú í és ú ékezte kézzel beírva; a „jégszínü” végén rövid ü áll.]

(Bibó Istvánné) Juditnak

Da droben auf dem Berge, da wehet der Wind,
Da sitzet Maria und wieget ihr Kind.

Szél fúj odafent a hegyormokon át,
Ott Mária ül s ringatja fiát.

Sie wiegt es mit ihrer schlohweissen Hand,
Dazu braucht sie kein Wiegenband.

Ringatja keze, jégszínü keze,
Még pólyakendő sincs vele.

Ach Josef, liebster Josef mein,
Ach hilf mir doch wiegen meine Kindelein!

„Ó József, édes Józsefem,
Segítsd ringatni gyermekem!”

Wie soll ich dir helfen dein Kindlein wiegen,
Ich kann ja vor Kälte die Finger kaum biegen.

„Hogy ringathatnám gyermeked,
hisz [javítás] *Tíz* ujjam a fagytól dermedt.”

Auf dem Berge, da wehet der Wind,
Da wieget Maria ihr Kind.

Szél fúj odafent a hegyormokon át,
És Mária ott ringatja fiát.

(Ismeretlen [beszúrás] német költő)

*Szeretettel fordította
Nemes Nagy Ágnes*